

Campus Obert

**CUESTIONES DE
ACTUALIDAD
DESDE LA
ÓPTICA DE
EXPERTOS
UNIVERSITARIOS**

COORDINACIÓN

Sebastià Serra i
Busquets♦
Antoni Vives
Reus♦
Rafel Puigserver
Pou (CEDOC-UIB)

► TEMA

Endevinalla veronesa

Aquesta endevinalla que, per a determinats estudiosos constitueix el primer text escrit en romanç italià, es troba recollida, idènticament, al "Cançoner popular de Mallorca", recopilat per pare Ginard.

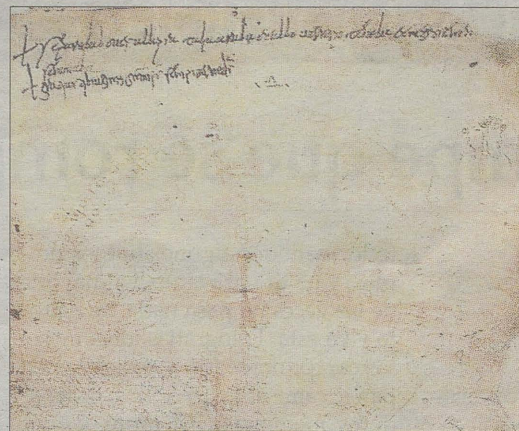
♦♦ Gabriel Ensenyat Pujol *

L'any 960 va tenir lloc un judici a Càpua (actual Itàlia) sobre la propietat d'unes terres que es disputaven un monestir benedictí i un petit senyor feudal del lloc. Els testimonis lògicament deposaren en la llengua romanç que parlaven, ja diferenciada de la llatina, i les seves paraules foren reproduïdes literalment, sense traducció al llatí en què està redactat la resta del document, ja que havien de reflectir fi-

delment allò que havien manifestat, sense la possible distorsió d'una traducció. Es tracta de la mostra més antiga que ha perdurat escrita en llengua "italiana". Com a tal efemèride fou commemorada el 1960, arran del mil·lenari del text.

Així i tot, ens ha arribat una endevinalla "italiana" escrita dos segles abans en la qual els estudiosos veuen un vernís italià, per bé que el llatí en què estan escrites les frases encara és ben perceptible. Es troba copiada en un pergami de Verona (per cert, d'origen hispànic) i és coneguda com l'"Indovinello Veronese". Diu així: "Se pareba boves, / alba

pratalia araba, / et albo versorio teneba, / et negro semen seminaba". La traducció seria la següent: "Guiava els bous, / llaurava un prat blanc, / tenia una arada blanca, / i negra llavor sembrava". L'endevinalla té un sentit figurat relatiu al fet d'escriure, a la mà que escriu. Els bous representen els dits; el prat, el pergami; l'arada, la ploma (blanca); i la llavor negra, la

tinta. El cas és que al "Cançoner popular de Mallorca", recollit fa dècades pel pare Rafel Ginard (1899-1976), trobam una idèntica composició: "Cinc són els bous / que l'arada menen, / el camp és blanc / i la llavor negra".

Segurament que la peceta degué circular en les llengües romàniques de l'entorn, i potser encara hi és present.

Però no deixa d'ésser un misteri de la transmissió oral veure que el mateix text escrit fa més de mil anys en una molt incipient llengua italiana ha arribat al nostre cançoner. En tot cas, assistim a una supervivència insospitada de la cultura popular.

* catedràtic del Departament de Filologia Catalana i Lingüística General de la UIB

► TEMA

Observador de la vida

Autor prolífic, entre les seves obres destaca *A peu per Mallorca (sense veure el mar)*, una obra que permet descobrir racons i tradicions que encara es conserven als pobles i llocs de l'interior de Mallorca, i que aquests dies amb motiu de la seva mort, molta gent ha recordat.

Adéu a Josep M. Espinàs

♦♦ Josep Maria Figueres *

L'autor, el columnista per excel·lència, de *l'Avui* i *El Periódico*, sempre en català i amb quatre dècades de columnes a l'esquena, ha mort. Autor també d'uns magnífics llibres de viatges a peu. Al discurs a l'Acadèmia de Bones Lletres el 2007 en formar-hi part com a membre numerari escriu: «L'escriptor que avui té l'honor de ser acollit en

aquesta casa, després d'haver publicat 80 llibres s'adona que la major part d'allò que ha escrit es caracteritza per la modesta observació i descripció de la realitat. És natural que, a conseqüència d'aquesta observació, en els meus escrits hi apareguin determinades reflexions sobre allò que he vist i m'excusaran la pedanteria sobre la condició humana».

La cita és preciosa. Espinàs observador, com reconeixien molt bé a la tertúlia de Xavier Grasset a TV3, els convidats Isabel Martí, Vi-

cenç Villatoro i Màrius Serra. En el text citat afegeix: «Però sovint l'observació no s'atura en ella mateixa, sinó que provoca un impuls de reflexió.» I ací és on l'Espinàs, autor de *Petit observatori*, i de desenes de milers de columnes -en va aplegar en volums unes petites se-

leccions del mateix-, es creix. Explica la quotidianitat, amb el pas del temps tancat i així viu. En el seu caminar, una sèrie de llibres preciosos també, s'aturava a la plaça, sense presses, i sempre un o altre li feia petar i en una estoneta apareixia amb la vida diària, aquella eternitat, que és alhora tret del temps de la gent, caràcter i tarannà del poble, personalitat en definitiva d'una terra.

Restava una obra, una narrativa, novel·les i assaig i els articles, les columnes, els llibres de viatges, la visió del que veïé en el seu caminar tranquil, en el seu passeig vital. La vida d'Espinàs, amb l'obra que ha deixat ens ha enriquit i ens fa feliços, aquesta és la grandesa d'un escriptor, d'un periodista, d'un observador.

* Universitat Autònoma de Barcelona

► TEMA

Espectacle i responsabilitat social

Els Grammys també ens han deixat les crítiques a la nova imatge de la cantant Madonna. Una mostra més entre la discriminació per l'edat i la misoginia, que el món de l'espectacle no aconsegueix alliberar-se del tot. No sorprèn malauradament alguna reacció dels fans i haters.

Els grans premis de la música sorprenen novament

♦♦ Mariana Ramis *

El passat diumenge 5 de febrer va tenir lloc la 65a edició dels Premis Grammy, una gala on no van faltar els artistes i les artistes musicals més aclamats i aclamades. Si bé cada espectador comptava amb la seva elecció preferida per a cada categoria, els resul-

tats de cadascuna d'aquestes van ser la sorpresa de molts, i fins i tot dels propis nominats i nominades. Un cas que ho exemplifica va ser la guardonada a Cançó de l'any, **Bonnie Raitt** amb *Just Like That*, qui en escoltar el seu nom es va quedar esbalaïda sense assimilar que havia guanyat en una categoria tan destacada i a més, s'enfrontava a artistes del calibre de **Taylor Swift** o **Adele**.

Un altre gran moment dins la cerimònia fou quan **Sam Smith** i **Kim**

Petras van fer història en guanyar Millor interpretació de pop de duo/grup amb *Unholy*, pel fet que Petras s'ha convertit en la primera dona transgènere a rebre un Grammy. Smith va deixar que el protagonisme durant el discurs d'agraïment caigués sobre Petras, qui es va encarregar d'arribar al cor del públic amb unes paraules carregades d'emoció. D'altra banda, **Be-yoncé** es va proclamar com l'artista més guardonada dels premis, amb un total de 32 durant tota la seva trajectòria.

La cerimònia es va presentar com una reunió d'amics i familiars, pel

fet que aquests es van encarregar en moltes ocasions de lliurar els premis als cantants. També es van incorporar els fanàtics i fanàtiques dels nominats i nominades en aquesta dinàmica, deixant-nos amb un moment màgic durant el lliurament del guardó més important de la gala, l'Àlbum de l'any. Una dona de 78 anys i fanàtica de **Harry Styles** es va encarregar de pronunciar el seu nom entre quequejos emotius i de felicitat. L'artista sense donar crèdit, va pujar a l'escenari commocionat i a la vora de les llàgrimes va agrair a totes les persones que havien fet possible que ell guanyés el premi amb el seu àlbum *Harry's House*.

* Graduada en Història a la UIB i estudiant del Màster d'Arqueologia a la UGR.